

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ЦОНЬО ЦОНЕВ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ (№ 3)

(Жалба № 21124/04 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

16 октомври 2012 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

16/01/2013 г.

Това решение е окончателно при условията, посочени в чл. 44, ал.2 от Конвенцията, но може да претърпи редакционни промени.

По делото на Цоньо Цонев срещу България (№ 3),

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение),
заседаващ в състав:

Лех Гарлицки (Lech Garlicki), *председател*,

Давед Тор Бьорвинсон (David Thór Björgvinsson),

Пейви Хирвеле (Päivi Hirvelä),

Георге Николау (George Nicolaou),

Леди Бианку (Ledi Bianku),

Здравка Калайджиева,

Винсент А. де Гаetano (Vincent A. De Gaetano), *съдии*,

и Лорънс Ърли, *секретар на отделението*,

След проведено закрито заседание на 25 септември 2012 г.,

Се произнесе със следното съдебно решение, постановено на
същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№21124/04 г.) срещу Република България, подадена на 1 юни 2004 г. пред Съда, на основание на член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от българския гражданин г-н Цоньо Иванов Цонев (“жалбоподателят”). Жалбоподателят няма процесуален представител.

2. Българското правителство („Правителството”) е представлявано от своя агент, г-жа М. Николова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди, по-специално, че наказателните производства срещу него са несправедливи, защото българският съд е приел като доказателство и е основал решението си на показанията на полицаи, свързани със самопризнание, направено от жалбоподателя, както и поради обстоятелството, че Върховният касационен съд е отказал да назначи служебен адвокат на жалбоподателя.

4. На 10 декември 2009 г. Съдът (Четвърто отделение) решава да уведоми правителството за жалбата относно допускането на показанията на полицаи и отказа на Върховния касационен съд да назначи служебен адвокат на жалбоподателя. Решено е също така жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост (член 29, алинея 1 от Конвенцията).

5. След реорганизацията на отделенията на Съда от 1 февруари 2011 г. делото е прехвърлено на Четвърто отделение.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателят е роден през 1977 г. и живее в град Габрово.

A. Предишни присъди на жалбоподателя

7. С решение от 20 септември 1996 г., влязло в сила на 5 октомври 1996 г., Габровският районен съд обявява жалбоподателя за виновен за престъпление и го осъжда на десет месеца лишаване от свобода. През 1996 г. жалбоподателят прекарва десет месеца в затвора в изпълнение на тази присъда.

8. С решение от 20 май 1999 г., влязло в сила на 20 юни 1999 г., Габровският районен съд обявява жалбоподателя за виновен за друго престъпление и го осъжда на десет месеца лишаване от свобода условно.

9. С решение от 14 ноември 2001 г., влязло в сила на 22 октомври 2002 г., Габровският районен съд обявява жалбоподателя за виновен за поредното престъпление и го осъжда на осемнадесет месеца лишаване от свобода (вж. *Цоньо Цонев срещу България* (№ 2), №2376/03 г., параграфи 10, 14 и 17, 14 януари 2010 г.).

Б. Производство за съединяване на присъдите на жалбоподателя

10. В края на 2002 или началото на 2003 г. жалбоподателят иска от Габровския районен съд да съедини горните присъди. На 14 февруари 2003 г. Съдът решава да съедини присъдите, наложени през 1996 и 1999 г., но не и тази, наложена през 2001 г. Получената присъда, определена в съответствие с приложимите правила за постановяването на присъди, е десет месеца лишаване от свобода. Прилагайки правилото за увеличаване на комбинираната присъда с до половината, и вземайки предвид периодите, които жалбоподателят вече е излежал в затвора, съдът разпорежда общото време, което остава на жалбоподателя да излежи в затвора до приключване на съединената присъда, да е тринадесет месеца. Той следва да излежи отделно осемнадесетте месеца, наложени през 2001 г.

11. След жалба на жалбоподателя, на 3 април 2003 г. Габровският окръжен съд потвърждава решението. На 3 февруари 2004 г. Върховният касационен съд отказва да разгледа последвалата жалба на жалбоподателя, позовавайки се на законова разпоредба, съгласно която не е налице възможност за обжалване на решението на Габровския окръжен съд.

В. Ново наказателно производство срещу жалбоподателя

12. Сутринта на 26 септември 2000 г. е установено, че предишната вечер е открадната чанта с лекарства от аптека в град Габрово. Полицията извършва проверка на местопрестъплението и взема отпечатъци, но последвалите тестове не са могли да установят на кого принадлежат отпечатъците.

13. На следващия ден, 27 септември 2000 г., полицаи Н. Д., който е отговарял за района по местоживее на жалбоподателя, посещава последния в дома на родителите му, където той живеел. Полицаят извиква жалбоподателя в полицейското управление, където очевидно той признава за кражбата на чантата. Жалбоподателят след това завежда полицаия обратно у дома си и му я показва. След това двамата се връщат в полицейското управление, където е съставен протокол, съгласно който жалбоподателят доброволно е предал чантата с обяснението, че я е намерил в близост до детска градина. Когато по-късно дава показания в съдебната фаза на делото, заведено срещу него, жалбоподателят заявява, че доброволно е последвал полицаия до полицейското управление, бидейки наясно, че може да откаже да отиде там. След предаването на чантата е повдигнато обвинение на жалбоподателя и той е разпитан от дознател. Жалбоподателят е заявил, че разбира обвинението, запознат е с правото си на адвокат, но избира да няма такъв, и че ще даде показания. След това прави самопризнание за кражбата на чантата. Той казва също така, че не бил сигурен какво да прави с лекарствата и решил да ги предаде в полицията. Жалбоподателят изразява съжаление за действията си.

14. През следващите дни дознателят по делото разпитва свидетели и събира писмени доказателства и експертизи. На 10 октомври 2000 г. той предлага жалбоподателят да бъде предаден на съд.

1. Производство пред Габровския районен съд

15. На 17 октомври 2000 г. на жалбоподателя е повдигнато обвинение. Делото срещу него се гледа на 25 юни и 4 октомври 2001 г. и на 18 и 21 януари 2002 г. пред Габровския районен съд. В самото начало съдът информира жалбоподателя за правото му на адвокат, но той заявява, че не желае да такъв. Съдът изслушва свидетелските показания на собственика и на служител в аптеката, двама полицаи, патрулирали в района в нощта на кражбата, бащата на жалбоподателя и полицаи Н. Д. Съдът приема като доказателство, наред с другото, писмените показания на други патрулирали в района полицаи, както и протокола за предаване на чантата от жалбоподателя. Жалбоподателят първоначално възразява срещу това полицаи Н. Д. да даде свидетелски показания с мотива, че той е участвал в разследването. Обаче след като установява от представените му в съдебната зала документи, че това не

е така, той оттегля възражението си и съдът допуска полицаи Н. Д. за свидетел.

16. Полицай Н. Д. заявява, че след като научил за кражбата, той посетил жалбоподателя в дома на родителите му и го поканил да отиде до полицейското управление за „разговор“, защото името на жалбоподателя фигурирало в списъка на нарушителите с извършени предишни кражби. По време на разговора жалбоподателят признал за кражбата, като посочил, че я е извършил, за да си набави пари, които му били необходими за защитата му по други наказателни дела срещу него, но не посочил никакви подробности за начина, по който е извършил престъплението. Той се съгласил да върне откраднатите лекарства, и макар в началото да твърдял, че те не са в дома на родителите му, по-късно признал, че са там. Той завел полицаи Н. Д. до дома на родителите си и му предал лекарствата. След това полицаите и жалбоподателят се върнали в полицейското управление, където жалбоподателят подписал протокол, че доброволно предава лекарствата. Така отпаднала необходимостта официално да бъдат конфискувани.

17. В заключителната си реч жалбоподателят подчертава, наред с другото, че полицаи Н. Д. е служител на следствената служба към полицейското управление в град Габрово и е отговарял за района, в който е извършена кражбата и в който е живеел жалбоподателя. Той съответно е следвало да установи извършителя на кражбата. Неговите показания са единственото доказателство, свързващо жалбоподателя с извършването на престъплението.

18. На 21 януари 2002 г. Габровският районен съд обявява жалбоподателя за виновен и го осъжда на две години и девет месеца лишаване от свобода. Съдът основава извода си, че жалбоподателят е откраднал лекарства, основно на показанията на полицаи Н. Д. Съдът отбелязва, че тези показания напълно се потвърждават от показанията, направени от жалбоподателя по време на разпита му от дознателя, но добавя, че не може да вземе под внимание тези показания, защото те не са дадени в присъствието на съдия (виж параграф 36 по-долу). Съдът отбелязва още, че показанията на полицаи Н. Д. се потвърждават, макар и косвено, от показанията на полицаите, които са патрулирали в района на аптеката по времето, когато е извършена кражбата.

19. Освен това съдът служебно решава да съедини присъдите, наложени през 1996 и 1999 г. (виж параграфи 7 и 8 по-горе). Получената присъда, определена в съответствие с приложимите правила за постановяване на присъди, е десет месеца лишаване от свобода. Прилагайки правилото, което позволява съединената присъда да се увеличи с до половината, и вземайки предвид времето, което жалбоподателят вече е излежал в затвора, съдът постановява, че

общият период от време, който той трябва да излежи в затвора по съединената присъда е тринадесет месеца.

20. В решението си съдът отбелязва, че жалбоподателят е безработен и е финансово зависим от родителите си.

2. Производство пред Габровския окръжен съд

21. Жалбоподателят подава жалба пред Габровския окръжен съд с аргумента, че не е доказано, че той е откраднал лекарствата, и алтернативно, че присъдата му е твърде строга. Той също така посочва, без да представи подробности, че производството срещу него е в нарушение на наказателно-процесуалните правила и на Конвенцията.

22. Съдът разглежда делото в четири съдебни заседания. В първите две той изслушва редица свидетели. В третото съдебно заседание, отбелязвайки, че съдия, който е участвал в първите две заседания, не е в състояние да продължи да е част от съдебния състав по делото, съдът решава да започне разглеждане на делото отначало.

23. По време на това трето съдебно заседание, проведено на 11 март 2003 г., жалбоподателят поисква да бъдат призовани двама свидетели, с цел да се подкопае доверието към полицаи Н. Д. Съдът уважава искането му, въпреки възражението на прокуратурата. Първият свидетел заявява, че при разследване на кражба, в извършването на която е заподозрян от полицаи Н. Д., въпросният полицай го е заплашил, че ще я нагласи по същия начин, по който е нагласил кражбата в случая на жалбоподателя. Вторият свидетел, който е задържан в същия затвор като жалбоподателя, заявява, че полицаи Н. Д., когато го е арестувал за други престъпления, го е разпитвал дали знае за някое престъпление, извършено от жалбоподателя. От тона на гласа му станало ясно, че таи лична неприязън по отношение на жалбоподателя и иска да му скрои обвинение. След това съдът изслушва полицаи Н. Д., който повторя разказа си за събитията от 27 септември 2000 г. Той казва още, че познава свидетелите, посочени от жалбоподателя, които или са заподозрени в престъпления, или имат предишни присъди, както и че техните показания не отговарят на истината. Съдът организира очна ставка между тях и полицаи Н. Д., при която и тримата потвърждават позициите си. След това полицаи Н. Д. е подложен на кръстосан разпит от жалбоподателя.

24. В края на съдебното заседание жалбоподателят заявява, че не може да си позволи да ангажира адвокат и иска от съда да му назначи такъв. Прокуратурата възражава, като отбелязва, че жалбоподателят не е направил такова искане по време на предварителното разследване и пред първоинстанционния съд. Жалбоподателят отговоря, че е размислил и е променил решението си. Съдът, позовавайки се на изявлението относно финансовото състояние на жалбоподателя, решава да му назначи служебен адвокат съгласно член 70, алинея 1,

точка 7 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (виж параграф 37 по-долу).

25. По време на последното съдебно заседание, проведено на 8 април 2003 г., съдът отново изслушва полицаи Н. Д., а също и заключителните пледоарии на страните. Жалбоподателят посочва, че единственото доказателство, което го свързва с извършването на престъплението, са показанията на полицаи, които са силно подозрителни и може да са резултат на тайно споразумение между него и прокуратурата. Освен това, полицаите били таяли лична неприязън към него, защото се е занимавал с него в много други предишни случаи.

26. На 18 април 2003 г. Габровският окръжен съд потвърждава присъдата на жалбоподателя. Той се съгласява с изводите на първоинстанционния съд по съществото на спора, но отбелязва, че този съд е допуснал грешка, споменавайки показанията, дадени от жалбоподателя по време на разпита с дознателя, защото те не са допустимо доказателство. Въпреки това налице са други доказателства, които показват, че жалбоподателят е извършил кражбата. Това, на първо място, са свидетелските показания на полицаи Н. Д., които са ясни и надеждни. Съдът анализира подробно възражението относно надеждността на полицаи Н. Д. и заключава, че тя не може да бъде поставена под съмнение от показанията на двамата свидетели, призовани от жалбоподателя. Той също така отбелязва, че показанията на полицаи Н. Д. се потвърждават от косвени доказателства, като например протокола за доброволно предаване, подписан от жалбоподателя. След това съдът прави подробно описание на причините, поради които не вярва на показанията на двамата свидетели, които имат за цел да осигурят алиби на жалбоподателя, и на показанията на бащата на жалбоподателя.

27. Съдът допълнително разглежда въпроса за съединяването на присъдите, наложени през 1996 и 1999 г. (виж параграфи 7 и 8 по-горе), и потвърждава решението на първоинстанционния съд по този въпрос.

3. Производство пред Върховния касационен съд

28. Жалбоподателят обжалва за законосъобразност. В допълнителното си становище от дванадесет страници той посочва, че по-долните съдилища са допуснали грешка при преценката на доказателствата. По-специално, те са отдали прекалено голямо значение на показанията на полицаи Н. Д., които не са подкрепени от други доказателства, неточни са, почиват върху чуто от друго и се базират на неформален разговор, който се е състоял преди образуването на наказателното производство срещу жалбоподателя, и вероятно се дължат на лична неприязън на полицаи Н. Д. към

жалбоподателя. По-долните съдилища не са анализирали правилно и показанията на свидетелите, посочени от жалбоподателя. Жалбоподателят продължава с твърдението, че по-долните съдилища неправилно са съединили предишните му присъди. На последно място, той иска от съда да намали присъдата му като обезвреда за прекомерната продължителност на производството срещу него. Становището, макар да е подписано от жалбоподателя, създава впечатлението, че е изготвено от адвокат: използвана е правна терминология, съдържа множество цитати от съдебната практика и жалбоподателят е посочван в трето лице.

29. На 3 февруари 2004 г. жалбоподателят поисква от Върховния касационен съд да му бъде назначен адвокат. Позовавайки се на член 70, алинея 1, точка 7 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (виж параграф 37 по-долу), той посочва, че не разполага със средства да ангажира адвокат, защото е безработен, че рискува да му бъде наложено наказание лишаване от свобода, както и че не е в състояние ефективно да осъществи защитата си лично.

30. Върховният касационен съд разглежда жалбата на 13 февруари 2004 г. На съдебното заседание не присъства жалбоподателя, а само прокурора. Прокурорът се противопоставя на искането на жалбоподателя за назначаване на адвокат, като посочва, че това не е задължително. Съдът отхвърля искането на жалбоподателя. Той постановява, че жалбоподателят не е посочил защо не е в състояние да си ангажира адвокат, че е имал назначен от съда служебен адвокат в производството пред по-долната инстанция, и че от начина, по който е изготвена жалбата му за законосъобразност, става ясно, че тя е подготвена с помощта на квалифициран адвокат. След това съдът изслушва прокурора, който заявява, че жалбата на жалбоподателя следва да бъде отхвърлена.

31. На 9 март 2004 г. (реш. № 98 от 9 март 2004 г. по н. д. № 707/2003 г., ВКС, I н. о.) Върховният касационен съд потвърждава всички части на решението на по-долната инстанция, освен частта, касаеща увеличаването на съединените предишни наказания на жалбоподателя на тринадесет месеца. Той постановява, че няма основание за увеличаване на тази присъда от десет на тринадесет месеца, тъй като жалбоподателят я е излежал още през 1996 г. и увеличението няма да допринесе за постигането на целите на наказанието. Що се отнася до съществуването на наказателното дело срещу жалбоподателя, Съдът отбелязва, че при липса на нарушения на процесуалните правила от страна на по-долните съдилища, той не е компетентен да се произнася по аргументи относно оценката на доказателствата и фактическите констатации на тези съдилища. Не се установява нарушение на процедурните правила, нито допусната грешка при прилагане на материалното право. Доводите на

жалбоподателя по отношение установяването на фактите са отхвърлени от по-долните съдилища след внимателна преценка на всички доказателства. Въззивният съд е позволил на жалбоподателя да призове свидетели и отново е изслушал показанията на полицаи Н. Д. Следователно твърдението, че не е разгледал делото с дължимата грижа, е неоснователно. Фактическите констатациите на по-долните съдилища са базирани на доказателства, които са правилно допуснати и оценени.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО

А. Самопризнания

6. Съгласно член 91, алинеи 1 и 2 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., заменен на 29 април 2006 г. от член 116, алинеи 1 и 2 от Наказателно-процесуалния кодекс от 2005 г., осъдителната присъда не може да основава само на самопризнанието на обвиняемия и това признание не освобождава съответните органи от задължението им да събират и други доказателства.

Б. Привилегия срещу себеуличаване в престъпление

7. Обвиняемият има право да откаже да дава обяснения (член 87, алинея 3 от Кодекса от 1974 г. и член 55, алинея 1 и член 115, алинея 4 от Кодекса от 2005 г.). Свидетелите могат също така да откажат да дават показания по въпроси, отговорите на които биха ги уличили в извършването на престъпление (член 96, алинея 1 от Кодекса от 1974 г. и член 121, алинея 1 от Кодекса от 2005 г.). За разлика от Кодекса от 1974 г., в който няма подобна разпоредба, Кодексът от 2005 г. изрично предвижда в член 122, алинея 2, че свидетелите имат право да се консултират с адвокат, ако смятат, че отговора им на поставен въпрос може да ги уличи в извършването на престъпление.

В. Лица, които не могат да бъдат свидетели

34. Член 93, алинея 1 от Кодекса от 1974 г. гласи, че човек, който е участвал в същото наказателно производството в друго процесуално качество, не може да бъде свидетел. Изключение е направено за обвиняеми, спрямо които производството е прекратено или завършено с влязла в сила присъда, частния обвинител, гражданския ищец, гражданския ответник и лицата, които удостоверяват извършването на следствени действия (поемни лица). Член 118, алинея 1 от Кодекса от 2005 г. запазва същата разпоредба. В неговата алинея 2 се уточнява, че

пречката се отнася и за лицата, извършвали действия по разследването и съдебни следствени действия, дори ако протоколите от тези производства не са изготвени в съответствие с изискванията на Кодекса.

Г. Момент, от който лицата, привлечени като обвиняеми, имат право на защитник

8. Член 73, алинея 1 от Кодекса 1974 г., изменен през 1990 г., гласи, че защитникът има право да участва в производството от момента, в който обвиняемият е задържан или е привлечен в качеството на обвиняем. Член 73, алинея 2, изменен през 1990 г., гласи, че органът на досъдебното производство трябва да разясни на обвиняемия правото му на защитник и да му осигури възможност да се свърже с такъв. Законовата разпоредба продължава с уточнението, че властите не могат да извършват никакви действия по разследването, докато не са изпълнили това задължение. Член 97, алинеи 1 и 2 от Кодекса от 2005 г. запазват същото положение, макар и с малко по-различна формулировка.

Д. Допускане като доказателство на обяснения на подсъдимия, дадени в досъдебното производство

9. След изменение, влязло в сила на 1 януари 2000 г., член 277, алинея 1 от Кодекса от 1974 г. позволява допускането като доказателство на обяснения на подсъдимия, дадени по същото дело при разпит по време на досъдебното производство, само ако разпита е извършен в присъствието на съдия. Член 279, алинея 1 от Кодекса от 2005 г. запазва същото правило, докато алинеи 2 и 3 на същия член позволяват изключения при определени обстоятелства, а алинея 4 добавя условие, че осъдителната присъда не може да се основава единствено на обяснения, които не са направени пред съдия.

Е. Служебен защитник

37. Член 70, алинея 1, точки 1 – 6 от Кодекса от 1974 г. изброяват някои ситуации, когато съответният орган е длъжен да назначи служебен защитник на обвиняеми, които не са в състояние да заплатят адвокатско възнаграждение. Никой от тези случаи не е приложим към настоящото дело. На 1 януари 2000 г. е добавена нова точка 7. Тя е част от цялостно изменение и допълнение на Кодекса с цел да бъде приведен в съответствие с Конвенцията. Тази точка се основава на член 6, алинея 3, буква „в” от Конвенцията и гласи, че ако обвиняемият не е в състояние да заплати адвокатско възнаграждение,

желае да има защитник и интересите на правосъдието изискват това, назначаването на защитник е задължително. Формулировката на член 94, алинея 1, точка 9 от Кодекса от 2005 г. съвпада с тази на член 70, алинея 1, точка 7 от Кодекса от 1974 г.

38. Член 94, алинея 1, точка 7 от Кодекса от 2005 г., както е приет първоначално, гласи, че участието на защитник в производството пред Върховния касационен съд е задължително във всички случаи, в резултат на което следва да бъде назначен защитник, ако обвиняемият не си е ангажирал такъв (член 94, алинеи 2 и 3). През ноември 2009 г. обаче правителството внася в парламента законопроект за изменение и допълнение на Кодекса, с което се предлага, наред с други неща, отмяната на тази разпоредба. В мотивите към законопроекта се посочва, че системата на задължително назначаване на защитник пред Върховния касационен съд при всички случаи без изключение се е оказала неефективна, и че обвиняемите не проявяват голям интерес към това. Освен това член 94, алинея 1, точка 7 често съвпада с някое друго основание за задължително назначаване на защитник, например с основанието, предвиждащо назначаване на защитник поради предмета на делото или положението на подсъдимия. Парламентът гласува законопроекта през април 2010 г. и той влиза в сила на 28 май 2010 г.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1 И АЛИНЕЯ 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

10. Жалбоподателят твърди, че производството срещу него е несправедливо и че Габровският районен съд и Габровският окръжен съд са пристрастни и не са уважили правото му да бъде смятан за невинен до доказване на противното. Те са основали присъдата основно на показанията на полицаи Н. Д. и не са взели предвид показанията на няколко свидетели на защитата. Жалбоподателят се позовава на член 6, алинея 1 и 2 от Конвенцията, които, доколкото е относимо, гласят следното:

„1. Всяко лице, при решаването на правен спор относно ... основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо ... гледане на неговото дело ... от ... безпристрастен съд

2. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, се смята за невинно до доказване на вината му в съответствие със закона.”

А. Становищата на страните

40. Правителството твърди, че наказателното производство срещу жалбоподателя изцяло е в съответствие с изискванията на член 6, алинея 1 и 2 от Конвенцията. Първоинстанционният съд е събрал всички необходими доказателства, а въззивният съд не е намерил никакви основания да отмени неговото решение. Жалбоподателят е разпитан от дознател на 26 септември 2000 г. и е направил самопризнание, като е изразил разкаяние за деянието си. Следва да се има предвид, че той е рецидивист с установени престъпни навици. Предвид това, той със сигурност е знаел за правото си да запази мълчание. Признанието му е било напълно доброволно. Няма доказателства да му е оказан натиск, за да направи самопризнание под заплахата със сила. Той е имал възможност да оспори доказателствата срещу него в състезателно производство, което е в пълно съответствие с изискванията на Конвенцията. Той е отказал защитник на първа инстанция, имал е назначен от съда адвокат в производството пред въззивния съд и е бил в състояние да обжалва присъдата.

41. Жалбоподателят отбелязва, че самопризнанието, посочено от правителството, не е допуснато като доказателство. В протокола, изготвен при доброволното предаване на чантата с лекарства, жалбоподателят казва, че е намерил чантата, а не че я е откраднал от аптеката.

Б. Преценката на Съда

42. Съдът започва разглеждането на делото, напомняйки две неща. На първо място, не е негова функция да се занимава с фактически или правни грешки, които се твърди, че са извършени от националните съдилища, освен ако и доколкото те нарушават правата и свободите, защитени от Конвенцията. На второ място, въпреки че член 6 от Конвенцията гарантира правото на справедлив съдебен процес, той не определя никакви правила за допустимостта на доказателствата. Поради това Съдът не е в състояние да определи дали определени видове доказателства – например такива, получени незаконосъобразно от гледна точка на вътрешното право – са допустими; въпросът, на който трябва да се отговори, е дали производството като цяло, включително начинът, по който са допуснати доказателствата, е справедлив (вж., наред с много други, *Гефген срещу Германия (Gäfgen v. Germany)* [ГК], №22978/05 г., параграфи 162 - 163, ЕСПЧ 2010- ...).

43. Що се отнася до конкретните факти по делото, Съдът отбелязва, че констатацията на националните съдилища, че жалбоподателят е извършил кражбата, за която е обвинен, се базира основно на показанията на полицаи Н. Д., който е свидетелствал за

самопризнание, направено от жалбоподателя пред него (виж параграфи 18 и 26 по-горе). Това свидетелско показание наистина повтаря казаното от жалбоподателя, но това не може да се счита само по себе си в противоречие с изискванията на член 6, алинея 1 и 3, буква „г“. Вярно е, че уличаващите показания, основани на чуто от друго, дадени от полицейски служител, може да породят съмнение относно тяхната надеждност. Въпреки това, както вече бе отбелязано, член 6 от Конвенцията не предвижда никакви правила относно допустимостта на доказателствата. Също така фактът, че свидетелското показание произтича от полицай, който вече се е занимавал с жалбоподателя и е участвал в разкриването на престъплението, сам по себе си не повдига въпрос за справедливостта на делото (вж., съответно, *Корнелис срещу Нидерландия (Cornelis v. the Netherlands)* (реш.), №994/03 г., ЕСПЧ 2004-V). Нито Съдът може да оспори констатациите на националните съдилища относно правдоподобността и надеждността на полицая или останалите свидетели. Съдът не може да замени със собствената си преценка на доказателствата оценката, направена от тези съдилища, освен ако тяхната оценка е произволна (вж. *Бренън срещу Обединеното кралство (Brennan v. the United Kingdom)*, №39846/98 г., параграф 51, ЕСПЧ 2001-X). Жалбоподателят е имал възможност да се противопостави на използването на показанията на полицая, но той е оттеглил първоначалното си възражение срещу призоваването на полицая като свидетел по делото. Той също така е имал възможност да подложи полицая на кръстосан разпит и да оспори истинността на показанията му. Той действително е призовал двама свидетели, с цел да се подкопае доверието към полицая. След като изслушал тези свидетели и организирай очна ставка между тях и полицая, въззивният съд е постановил в свое мотивирано решение, че няма основания да се съмнява в достоверността на показанията на полицая (виж параграф 26 по-горе).

44. Вярно е, че горните съображения не отговарят напълно на въпроса. Факт е, че жалбоподателят е осъден главно въз основа на самопризнанието му, както е предадено от полицай Н. Д., което поставя въпроса дали това самопризнание не е дадено под принуда (вж., наред с други, *Александър Зайченко срещу Русия (Aleksandr Zaichenko v. Russia)*, №39660/02 г., параграфи 52-59, 18 февруари 2010 г.). Въпреки това не може да се пренебрегва факта, че жалбоподателят изглежда не е повдигнал този въпрос, нито в някой момент по време на наказателното производство срещу него, нито в жалбата си до Съда. Той не твърди, че полицай Н. Д. го е заплашил или е използвал сила или други форми на принуда срещу него, за да си признае, или че самопризнанието му не е било доброволно по други причини. Затова Съдът не е в състояние да се произнесе по този въпрос.

45. От това следва, че това оплакване е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено в съответствие с член 35, алинея 3, буква „а” и алинея 4 от Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1 И АЛИНЕЯ 3, БУКВА „В” ОТ КОНВЕНЦИЯТА

11. Жалбоподателят се оплаква, че Върховният касационен съд е отхвърлил молбата му за назначаване на служебен адвокат. Той се позовава на член 6, алинея 3, буква „в” от Конвенцията, който гласи, доколкото е относимо:

“3. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има следните минимални права:

...

(в) да се защитава лично или да ползва адвокат по свой избор; ако не разполага със средства за заплащане на адвокат, да му бъде предоставена безплатно служебна защита, когато интересите на правосъдието го изискват; ...”

A. Становищата на страните

47. Правителството твърди, че жалбоподателят е представляван от адвокат пред въззивния съд, който е събрал доказателства и е разгледал делото срещу него по същество. Правителството сочи, че в съответния момент правната помощ по дела, в които обвиняемият не е в състояние да си ангажира адвокат поради финансови причини, не е била задължителна съгласно вътрешното право, но по-късно това процесуално представителство е станало задължително при всички наказателни дела пред Върховния касационен съд. Жалбоподателят е бил в състояние да се представлява лично. Прочитът на жалбата му за законосъобразност показва, че той е повдигнал редица доводи, някои от които са уважени от Върховния касационен съд. Начинът, по който е изготвена жалбата, предполага, че тя е написана от адвокат.

48. Жалбоподателят твърди, че по отношение на отказа на Върховния касационен съд да уважи искането му за назначаване на служебен адвокат това дело не се различава съществено от делото *Цоньо Цонев (№ 2)* (цитирано по-горе), където Съдът е установил нарушение на член 6, алинея 1 и алинея 3, буква „в”. Необходимостта от правна помощ тук е била още по-голяма, тъй като жалбоподателят е рискувал по-тежка присъда. В искането си до Върховния касационен съд той е посочил, че е безработен и не може да си позволи да ангажира адвокат. Той не е ползвал правна помощ при подготовката на жалбата си за законосъобразност, а я е изготвил с помощта на друг затворник, който имал средно образование. Във всеки случай, това не

отменя необходимостта от квалифицирана правна помощ по време на съдебното заседание пред Върховния касационен съд, за да е на равни начала с прокуратурата.

Б. Преценката на Съда

1. Допустимост

12. Съдът отбелязва, че това оплакване не е явно необосновано по смисъла на член 35, алинея 3, буква „а” от Конвенцията, нито недопустимо на други основания. Следователно жалбата трябва да бъде обявена за допустима.

2. По същество

50. Правото на лицата, обвинени в извършването на престъпление, на безплатна правна помощ е елемент, наред с другото, на понятието за справедливо гледане на делото при наказателните производства. То е предмет на две условия: въпросните лица да не разполагат с достатъчно средства за заплащане на правна помощ и интересите на правосъдието да изискват предоставянето на такава помощ (вж., наред с други, *Фам Хоанг срещу Франция (Pham Hoang v. France)*, 25 септември 1992 г., параграф 39, серия А, №243, и *Цоньо Цонев (№ 2)*, цитирано по-горе, параграф 38).

51. По отношение на първото условие Съдът отбелязва трудностите при преценката на този етап, дали жалбоподателят не е разполагал с достатъчно средства за заплащане на правна помощ във връзка с процесуалното му представителство пред Върховния касационен съд. Съдът не може да замести националните съдилища при извършване на тази преценка, а трябва по-скоро да провери дали те са разгледали въпроса в съответствие с изискванията на член 6 (вж. *Р. Д. срещу Полша (R.D. v. Poland)*, №29692/96 г. и №34612/97 г., параграф 45, 18 декември 2001 г.). В тази връзка Съдът отбелязва три неща. Първо, първоинстанционният съд изрично е посочил в своето решение, че жалбоподателят е безработен и е финансово зависим от родителите си (виж параграф 20 по-горе). Второ, въззивният съд е назначил служебен адвокат на жалбоподателя въз основа на декларация за финансовото му състояние и позовавайки се на член 70, алинея 1, точка 7 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., който предвижда предоставянето на правна помощ при невъзможност на обвиняемия да си позволи адвокат (виж параграфи 24 и 37 по-горе). Трето, жалбоподателят изрично е посочил, че не може да си позволи ангажирането на адвокат (виж параграф 29 по-горе), докато при отхвърляне на искането на жалбоподателя Върховният касационен съд не е обяснил по подходящ начин защо не приема това твърдение,

ограничавайки мотивите си в краткото и голословно изявление, че жалбоподателят не е посочил защо не е в състояние да си ангажира адвокат (виж параграф 30 по-горе и, съответно, *Райков срещу България* (*Raykov v. Bulgaria*), №35185/03 г., параграф 66, 22 октомври 2009 г., и обратното *Каресана срещу Обединеното кралство* (*Caresana v. the United Kingdom*) (реш.), №31541/96 г., 29 август 2000 г.). Върховният касационен съд не е дал никакви индикации за обстоятелствата, при наличието на такива, които са обосновавали отказа му (вж. *Р. Д. срещу Полша*, цитирано по-горе, параграф 46). В светлината на тези факти Съдът е убеден, че жалбоподателят не е разполагал с достатъчно средства, за да плати за процесуалното си представителство пред Върховния касационен съд (вж., съответно, *Туалиб срещу Гърция* (*Twalib v. Greece*), 9 юни 1998 г., параграф 51, Доклади за присъди и решения 1998-IV, и *Цоньо Цонев* (№2), цитирано по-горе, параграф 39).

52. Що се отнася до това дали интересите на правосъдието изискват на жалбоподателя да се предостави безплатна правна помощ, Съдът отбелязва, че по-долните съдилища са го признали за виновен и са го осъдили на две години и девет месец лишаване от свобода (виж параграфи 18 и 26 по-горе). Когато става дума за налагане на наказание лишаване от свобода, интересите на правосъдието по принцип изискват наличието на правна помощ (вж. *Бенам срещу Обединеното кралство* (*Benham v. the United Kingdom*), 10 юни 1996 г., параграф 61, Доклади 1996-III; *Шабелник срещу Украйна* (*Shabelnik v. Ukraine*), №16404/03 г., параграф 58, 19 февруари 2009 г., и *Цоньо Цонев* (№ 2), цитирано по-горе, параграф 40). Следователно няма съмнение, че те изискват на жалбоподателя да бъде предоставена правна помощ за целите на процесуалното му представителство пред Върховния касационен съд. Допълнителен фактор е сложността на касационното производство (вж. *Фам Хоанг*, параграф 40, края; *Туалиб*, параграф 53, и *Цоньо Цонев* (№2), параграф 40, всички цитирани по-горе). На последно място, не може да се пренебрегне и факта, че един правоспособен юрист би бил в състояние да изясни основанията, изложени от жалбоподателя в жалбата му, и ефективно да противодейства на изявленията на прокурора по време на съдебното заседание (вж. *Артико срещу Италия* (*Artico v. Italy*), 13 май 1980 г., параграф 34, края, серия А, №37; *Пакели срещу Германия* (*Pakelli v. Germany*), 25 април 1983 г., параграфи 37-39, серия А, №64; *Грейнджър срещу Обединеното кралство* (*Granger v. the United Kingdom*), 28 март 1990 г., параграф 47, серия А, №174), като по този начин се гарантира спазването на принципа на равнопоставеност на страните (вж. *Цоньо Цонев* (№ 2), цитирано по-горе, параграф 41).

53. С оглед на изложеното по-горе, Съдът заключава, че е налице нарушение на член 6, алинея 3, буква „в”, разглеждана заедно с член 6, алинея 1 от Конвенцията.

III. ДРУГИ ТВЪРДЯНИ НАРУШЕНИЯ НА КОНВЕНЦИЯТА

А. Твърдян пропуск на Върховния касационен съд да разгледа въпросите, повдигнати от жалбоподателя

54. Жалбоподателят се оплаква, като се позовава на член 6, алинея 1 от Конвенцията, че Върховният касационен съд е отказал да разгледа някои от аргументите му.

55. Съдът отбелязва, че Върховният касационен съд е отказал да разгледа доводите на жалбоподателя относно оценката на доказателствата и фактическите констатации на по-долните съдилища, тъй като тези доводи засягат въпроси, попадащи извън обхвата на неговата компетентност, която е ограничена до въпроси за законосъобразност. Поради това отказът му да ги разгледа следва да се счита за обоснован. Начинът на прилагане на член 6 от Конвенцията по отношение на производствата по обжалване зависи от особеностите на съответните производства; следва да се вземе предвид производството в неговата цялост съгласно вътрешния правов ред и ролята на съда при обжалването (вж., наред с много други, *Монел и Морис срещу Обединеното кралство (Monnell and Morris v. the United Kingdom)*, 2 март 1987 г., параграф 56, серия А, №115). Съгласно член 2 от Протокол №7 договарящите държави могат да ограничат обхвата на преразглеждането на осъдителната присъда от страна на по-висша съдебна инстанция, като в няколко държави това преразглеждане се ограничава само до въпроси за законосъобразност (вж. *Пести и Фродъл срещу Австрия (Pesti and Frodl v. Austria)* (реш.), №27618/95 г. и №27619/95 г., ЕСПЧ 2000-I). Тъй като Конвенцията и протоколите към нея трябва да се разглеждат като цяло, това ограничение не може да се счита, че е в нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията.

56. Фактът, че Върховният касационен съд не е отговорил конкретно на искането на жалбоподателя за по-лека присъда поради продължителността на производството, също не представлява проблем – претенцията е очевидно несериозна с оглед на общата продължителност на производството: по-малко от три години и половина за предварително производство и три съдебни инстанции.

57. Следователно това оплакване е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено съгласно член 35, алинея 3, буква „а” и алинея 4 от Конвенцията.

Б. Твърдяна незаконосъобразност на лишаването от свобода на жалбоподателя

13. Жалбоподателят се оплаква, позовавайки се на член 5, алинея 1, буква „а” от Конвенцията, че лишаването му от свобода е незаконосъобразно, тъй като е резултат от производство, проведено в нарушение на член 6.

59. Съдът намира, че твърдението на жалбоподателя би било вярно само ако наказателното производство срещу него представлява очевиден отказ от правосъдие, което би било налице при явно нарушение на разпоредбата на член 6 или принципите, закрепени в нея (вж. *Стоичков срещу България (Stoichkov v. Bulgaria)*, №9808/02 г., параграф 51, 24 март 2005 г.). Тестът е ограничителен: очевидният отказ от правосъдие е нещо повече от наличието просто на нередности или липса на гаранции в съдебното производство, които водят до нарушение на член 6 от Конвенцията. Това, което е необходимо, за да е налице очевиден отказ от правосъдие, е нарушение на принципите на справедливия съдебен процес, което да е толкова фундаментално, че да се равнява на анулиране или разрушаване на самата същност на правото, гарантирано от този член (вж. *Отман (Абу Катада) срещу Обединеното кралство (Othman (Abu Qatada) v. the United Kingdom)*, №8139/09 г., параграф 260, 17 януари 2012 г.). Досега Съдът е постановявал, че е налице или може да настъпи очевиден отказ от правосъдие само при определени изключителни обстоятелства: задочна присъда, съчетана с невъзможност да бъде получено ново решение по същество от съда, който е изслушал обвиняемия (вж. *Енхорн срещу Швеция (Enhorn v. Sweden)* (реш.), №56529/00 г., параграф 33, ЕСПЧ 2005-I; *Стоичков*, цитирано по-горе, параграфи 55 - 56; *Сейдович срещу Италия (Sejdovic v. Italy)* [ГК], №56581/00 г., параграф 84, ЕСПЧ 2006-II); производство, представляващо подигравка с основните принципи на справедливо гледане на делото (вж. *Илашку и други срещу Молдова и Русия (Plașcu and Others v. Moldova and Russia)* [ГК], №48787/99 г., параграфи 212-216, 286, 436 и 461 – 463, ЕСПЧ 2004-VII); процес, който е бързо производство по същността си и е проведен при пълно незачитане на правото на защита (вж. *Бадер и Канбор срещу Швеция (Bader and Kanbor v. Sweden)*, №13284/04 г., параграф 47, ЕСПЧ 2005-XI); задържане без достъп до независим и безпристрастен съд, който може да преразгледа неговата законосъобразност (вж. *Ал Мойад срещу Германия (Al-Moayad v. Germany)* (реш.), №35865/03 г., параграф 101, 20 февруари 2007 г.); умишлен и системен отказ от достъп до адвокат, особено на лице, задържано в чужда страна (пак там); или съдебен процес, в който се използват доказателства, получени чрез изтезания, за да се гарантира осъдителна присъда (вж. *Отман (Абу Катада)*, цитирано по-горе,

параграфи 263-267). Случаят тук не е този. Въпреки че производството срещу жалбоподателя не е изцяло в съответствие с изискванията на член 6 от Конвенцията, пропуските в него не го правят толкова фундаментално несправедлив, че да представлява очевиден отказ от правосъдие.

60. Следователно това оплакване е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено съгласно член 35, алинея 3, буква „а” и алинея 4 от Конвенцията.

В. Твърдяно нарушение на член 4 от Протокол №7

61. Жалбоподателят се оплаква, като се позовава на член 4 от Протокол №7, че решението на Габровския окръжен съд от 3 април 2003 г. (виж параграф 11 по-горе) и решението на Върховния касационен съд от 9 март 2004 г. (виж параграф 31 по-горе) всъщност са наложили различни наказания за едно и също престъпление.

62. Съдът отбелязва, че двете решения се отнасят до съединяването на присъдите на жалбоподателя от 1996 г. и 1999 г. – и двете от които преди това са били постановени с влезли в сила съдебни решения (виж параграфи 7 и 8 по-горе), и което е по-важно, увеличаването им с до половината на присъдата в съответствие с правило относно осъждането. Следователно въпросната ситуация е далеч от това да е случай на повторно осъждане, разгледан в член 4 от Протокол №7 (за сравнение, *Сагир срещу Австрия (Sagir v. Austria)*, №32054/96 г., Решение на Комисията от 2 юли 1998 г., невяключено в доклад, и *P. T. срещу Швейцария (R.T. v. Switzerland)* (реш.), №31982/96 г., 30 май 2000 г.). Въпреки това, дори да се приеме, че поради възможността за увеличаване на съединената присъда с до половината, въпросната ситуация попада в приложното поле на член 4 от Протокол №7, и последвалата присъда – тази на Върховния касационен съд – недопустимо разглежда въпрос, по който вече има произнасяне с влязло в сила съдебно решение, то резултатът е благоприятен за жалбоподателя. Докато Габровският окръжен съд потвърждава увеличаването на съединената присъда от десет на тринадесет месеца, Върховният касационен съд счита това увеличение за ненужно и постановява съединеното наказание да е десет месеца, които жалбоподателят вече е изтърпял през 1996 г. Затова жалбоподателят едва ли може да претендира, че е жертва на нарушение на член 4 от Протокол №7 (вж., съответно, *Никитин срещу Русия (Nikitin v. Russia)*, №50178/99 г., параграф 60, в самото начало, ЕСПЧ 2004-VIII).

14. Следователно това оплакване е явно необосновано и следва да бъде отхвърлено съгласно член 35, алинея 3, буква „а” и алинея 4 от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

15. Член 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

65. Жалбоподателят претендира 20 000 евро (EUR) като обезщетение за неимуществени вреди. Той твърди, че начинът, по който е проведено наказателното производство срещу него, му е причинил чувство на унижение и безнадежност. В резултат на твърдяното нарушение на член 5, алинея 1 от Конвенцията, той е останал в затвора дълго време без основание и при лоши условия, което също му е причинило страдание.

66. Правителството твърди, че претенцията на жалбоподателя е несериозна и прекомерна. То изтъква, че на жалбоподателя вече е присъдено обезщетение за условията на задържането му. Тъй като той има няколко жалби пред Съда, установяването на нарушение по конкретното дело би било достатъчно справедливо обезщетение.

67. Съдът отбелязва, че по настоящото дело присъждането на справедливо обезщетение може да се основава единствено на нарушението на член 6, алинея 1 и алинея 3, буква „в” от Конвенцията, произтичащо от отказа на Върховния касационен съд да назначи служебен адвокат на жалбоподателя. Съдът намира, че при тези обстоятелства установяването на нарушение представлява само по себе си достатъчно справедливо обезщетение за всякакви неимуществени вреди, претърпени от жалбоподателя по този повод. Съдът отбелязва в тази връзка правомощието на главния прокурор съгласно българското право да поиска възобновяване на производството след решение на Съда (вж. *Стоянов срещу България (Stoyanov v. Bulgaria)*, №39206/07 г., параграф 48, 31 януари 2012 г.).

Б. Разноски

16. Жалбоподателят не е предявил иск за разноски.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ

1. *Обявява* единодушно жалбата относно отказа да бъде назначен служебен адвокат на жалбоподателя в производството пред Върховния касационен съд за допустима, а останалата част от жалбата за недопустима;
2. *Постановява* единодушно, че е налице нарушение на член 6, алинея 1, във връзка с член 6, алинея 3, буква „в” от Конвенцията по отношение на отказа на Върховния касационен съд да назначи служебен адвокат на жалбоподателя;
3. *Постановява* с шест гласа на един, че установяването на нарушение представлява само по себе си достатъчно справедливо обезщетение за всякакви неимуществени вреди, претърпiani от жалбоподателя.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 16 октомври 2012 г., в съответствие с член 77, алинея 2 и 3 от Правилника на Съда.

Лорънс Ърли
Секретар на Отделението

Лех Гарлицки
Председател

В съответствие с член 45, алинея 2 от Конвенцията и член 74, алинея 2 от Правилника на Съда особеното мнение на съдия Давед Тор Бъорвинсон е приложено към настоящото решение.

Л.Г.
Т.Л.Ъ.

**ЧАСТИЧНО ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА
СЪДИЯ ДАВЕД ТОР БЪОРВИНСОН**

Изязвавам несъгласие с подхода на мнозинството относно въпроса по член 41. По мое мнение, и в съответствие с установената практика на Съда, на жалбоподателя следва да бъде присъдено обезщетение за неимуществени вреди. Правото му на справедливо гледане на делото е нарушено. Според мен нарушението не би могло да се отхвърли като чисто техническо / процедурно и да изключи жалбоподателя от всяко право на обезщетение за болки и страдания.